

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

F. Ahrends,
Mundelale i Anl. af
Biskop Dr. Hansens
Dgd.

M i n d e = T a l e

i A n l e d n i n g

a f

Biskop Dr. Hansens Død.

Clades nosce tuas; o patria! Non ita multos,
Erepti sedem, qui tueantur, habes.

S p e r o n;

Mit Fædreland, o soel dit Tab! Mange
Du har som havde kan den Tabtes Plads.

A f

F. Ahrends,

Sognepræst for Hieschholms Menighed i Sjælland.

Indtægten tilfalder en hoistærængende Familie.

Kjøbenhavn, 1811.

Købt hos Sebastian Popp.

F o r e r t i n d r i n g.

Denne Tale har jeg for kort Tid siden holdt i et Selskab, hvoraf min afdøde Ven og Belynder Biskop Dr. Hansen var et hæderligt Medlem. Jeg har ikke vildet holde den indenfor den Kreds allene, som da udgjorde mine Tilhørere; men jeg troer, at en saadan Mands Død, som Biskop Hansens, er et Nationaltab,

og at de, der ei vide eller ville vide
det, bør bringes paa rigtigere Tanker.
Af mit inderste Hjerte flød den, og Sand-
hed er min Tales eneste Fortjeneste.

Hirschholm den 17de Maj 1811.

Forfatteren.

Medborgere!

Enhver virksom Borger's Død føles altid med Savn af et taknemmeligt Samfund; men større vorder dette Savn, naar den Udsøde udgjorde et Led af den Borgerkæde, hvis Tab paafølgelig erstattes.

Ikke fører jeg Eder didhen, hvor Glæden indbyder til munter Tale, eller hvor Livets Fryd fængsler dens letfærdige Slave — nei! — hvor de Døde boe, hersker Alvor; og fra Gravens Gjemme høres en advarende Røst: Menneske! tænk paa Døden!

Saa er jeg da i Kanden der, hvor det Fortjængelige hviler af en Mand, hvis Hjerte slog høit for Troe og Gudsfrøgt, for Konge og Fædreland, for Kundskab og Oplysning, for Venstabs og Kiærlighed. Saa vist det er, at det er prisfelig Skik, at hædre den Fortjentes Minde, saa vist det er, at denne Skik er lige saa gammel, som Menneskets Kultur, og dets Ugeelse for Storsked og Dyd, saa vist er det, at Kyens afdøde Biskep Hansen fortjener Plads blandt Fædrelandets høisthæderlige Mænd.

Men hvis jeg tænkte: den Hengangne nob
trende Kongers hvide Raade; steg snart fra den
unge Embedsmand til større Kalb, og beklædte i
flere Aar, i 2de Riger, den geistlige Stands
høieste Lykke — en Bispestoel; og blev dertil pry-
det med Ridderens Guldfors, han blev da hædret
og paaskønnet nok, og paa Samfundet har hans
Minde intet Krav.

Hvo nægter Sandheden af det, der angaaer
den Udsedes Biographie? Men paa Samfundet
har hans Minde intet Krav? Vi skulde blot hæng-
e os fast ved det blinde Phantom — Lykken, og glem-
me, at Manden i 2de snese Aar arbejdede med
uafbrudt Flid og Aarvaagenhed? glemme, at intet
Arbejde, ingen Møie var ham for tung, naar det
gjaldt Medbrøders Held? glemme, at han til sin
Lykke bandt Kundskab og Fortjeneste?

Jeg maatte kjende lidet til Manges Domme
om den Hengangne, hvis jeg skulde troe, at Alle
saae i Manden, det jeg saae i ham, at Alles
Hjerter hang saa ved hans, at kun een Følelse
taaled af dem. Det er mig derfor saa behages
ligt, at ogsaa jeg for en Deel kan afbryde den
Landskab, der hidtil herskede ved den Hengangnes
Hvile. O! var det Sorgen, der bandt næsten Alles *

* Jeg veed, at af Kvens Geistlighed har Hr. Stifts-
provst Kofftrup holdt een Sørgetale ved Biskep

Lunger, visseftig — over min Læbe ſkulde intet Ord komme! Var det Frygt for ei at tale ſaa værdigt, ſom den Hengangnes Minde fortjener det, hvo ſkulde været ſnarere end jeg til at træde tilbage! Det være, hvad det vil — følger mig med Dømmærkſomhed, naar jeg ſtræber at frems ſtille for Eder de enkelte Træk, ſom udgjorde den Hengangnes ſtore Værd.

Med et ſmukt Udvortes, forenede han en ærbærdig Anſtand; med et heldigt Organ en danner og mandig Stemme; med et frit Foredrag en Action, uden al Kunſt, over hvilken Naturen havde ſat ham. Men Naturens runde Gaver ere dog ſom Capitaler uden Renter, naar ikke det Indre i os ſvarer til de udvortes Fortrin. Dog — fra Læderſtolen — et Sted, han altid betraadte med apoſtolift Værdighed, lod vor Meſters Lære, himmeft, ſom dens Udſpring, mægtig — ſom det Herlige altid virker paa den Frommes Hjerter — alvorlig — ſom det høie Udvor, der udgjør Chriſtendommens øpperſte Præg. Chriſtus, og hvad Chriſtus var, fremſtillede han med en Ild, der vidnede om, at i Oldingens Barm luede en

Hanſens Jordeſærd. — Man har kaldet den mandig og hjerterørende; det ſidſte Epiteton kan let forſtaaes ſom Ironie; jeg anſeer det derfor ikke vel valgt.

Flamme, hvortil vi blot finde Gnisten i Mandens tidligere Arbejder.

Vel kjendte han sin Tids bedste Mønstre; han agtede altid det Gode, hvor han fandt det; men selv opgav han aldrig sin Originalitet. Det var da hverken Rephas eller Apollos han præfede; men Ordet efter Evangelium, dette Ord, der er mægtigt nok til at undervise og opbygge; og derved besad han een ham egen Weltalenhed. Han talede med Frimodighed mod Tidssalderens Væsen, og skarpe Braadde efterlod han i Manges Hjerter. Men det var altid saa, at Sandhedens Stemme høres frygtelig som en Torden i den mørke Nat; men han, der sendte den, vilde, at efter den skulde en herligere Dag bryde frem i Broderens Aand og Hjerter. Dog — straffede han med Alvor, o! saa havde han Trøst for den Bedrøvede, Veiledning for den Vildfarende, Baaben for den Ræmpende, og Tilflugt for den Forladte. Og som man gjerne og i talrig Forsamling hørte ham fra Talerstolen, saa fulgte man ham til Alsteret, ved hvis Fod han indviede den kaldte Religionslærer i Strandens vigtige Orden.

Meer end 3de sneve hæderlige Aar hvilede paa Oldingens Iffe. Hans Aasyn var Alvor, men af Diet talede et faderligt Blik; hans Ansigt blev som forklaret; thi Himmelens elskeligste Dags

ter — Religionen — stod ved hans Side. Som vor Messer fordem bad for Sine, saa bad han for os, som hans Bøn var varm, saa var hans Tale, riig paa Erfaring, riig paa Kundskab, betydnings- og høitidsfuld som Dagen. Som Paulus fordem, saa indviede han os, og Vee det Hjerter, som ei da blev rørt, og Vee den Haand, som ikke gittred! Mit Livs skønneste Dag! o! at den altid være mig i nye Erindring!

Dog — var han udmærket som Taler, da var han det ikke mindre som Skolernes øverste Tilsynsmand. En gammel Pædagog har sagt, og det kan ikke siges tidnok eller lydeligt nok: — „Almuestanden leverer os vore Krigere, vore Ugerdyrkere, vore Handværksmænd og tildeels vore Handlende; dens Dplysning og Sædelighed er da et vigtigt Statsanliggende, Lærestandens helligste Formaal; thi forsømmes denne Stand, da leverer den os vore Lyve og Bedragere, vore Mordere og Meenedere.“ Han følte dette. Paa Embedsreiser var han utrættelig, Skolen var ham hellig som Kirken, det var hans Mad og Drikke i flere Timer, og det endog i høi Alder, under legemlige Smerter, selv at undersøge den Unge's Kundskab og Dplysning, og som han vidste at drage Ungdommen til sig og om sig, saa var han, som Kateket — sit Stifts herligste Mønster.

Man hørte ham med Beundring, og man lærte, hvorlidet Systemer, Regler og Abstractioner nytte, naar Hjertet ei selv brænder af ædel Villie for en Sag, som Ungdommens Fromhed og Oplysning. Han for sin Deel arbejdede mod det Barbarie, der synes at true vor Tidsalder. Hans Exempel var forkærdende for den Læde, men saa var det opmuntrende for den Flittige, og Selvsyftke stod bestæmmet ved Følelsen af hans Talent. For blot at nævne et Minde efter ham, vil jeg pege hen til den Kirkes Skole, hvorfra han gik som Biskop til Norge, og blandt dette Lands ædle og fiætte Sønner leve Mange, som bevare ham i taknemmelig Erindring. Selv dannede han Mange til mere frugtbart Skolehold; og jeg har selv hørt hans Noes af en Deel Krigere *, som efter hæderlig Kamp paa Prinds Christian llede Fædre:

* Jeg traf, som Feldtpræst, paa Førgeskædet Bemmenæs paa Thorsing ovennævnte Folk. Uagtet Skolevæsenets Organisation og Landets Locale ikke kan sammenlignes med det, der er gjort for Danmark, hvor Vanskelighederne ere færre, saa har jeg dog fundet hos den norske Udvue en langt større Receptivitet for det Store og Skionne, hvor det findes, det være i Mennesket eller i Naturen — end hos den Danske; uagtet Dplandets Skoleholdere ere høist simple Mennesker, og rigtig nok, som saadanne — ej bør sammenlignes med seminaristisk dannede Skolelærere.

landet imøde: „Det var Mand til at tale i Kirken og med Ungdommen“ saa lod det fra Alles Munde.

Dog — det er ei allene Norges Fjælde, der give Gjenlyd af Mandens Noes, men ethvert Sted, hvor den Hengangne virkede — tæller mange Gode der bevare ham i et helligt Minde. Men det gif ham, som det ofte gaaer den høiere Foresatte, at Embedsauthoritet, der undertiden er nødvendig og velgjørende, faldes Embedstyrantie, at Embedsiver faaer Navn af Embedspral. Dog — han stod fast som Klippen! den Viise frygter ei for Daarers Dom, og disse magte ei at fordunkle en ædel Mand's Navn. Fra Livets Kamp gif han feierrig ud ved alle Godes uovervindelige Vaaben — Samvittighedens Fred.

Det er Tid, at jeg omtaler hans Fædres landskiærlighed. Men skal det da geraade Noget til Hæder, at han elsker det Land, hvor han saae det første Glimt af Livets Lyk? At han elsker det Land, hvor han fandt Alt, hvorfor Mennesker leve i Samfund, Eiendom, Frihed, Sikkerhed, Ære og Hæder? At han elsker det Land, hvor han knyttede Venstabs og Kiærligheds hellige Baand? Mene vi dog ikke Alle, at vi have denne Følelse tilfælles med vor Hengangne? Ja — vee os — hvis vi ikke havde den! Men i For-

hold til vor Anstrængelse, i Forhold til vor Op-
 pfrelse prises vor Fædrelandskiærlighed. Guld
 og Sølv kan Statens taknemmelige Borger yde
 til Statens Tars; han yder kun en Deel af det,
 han modtog af den; og heri stod den Hengangne
 ei heller tilbage for Noget; men at gjøre en stor
 Virkefreds endnu større, at ofre sit Pund, for at
 opflamme Tusinde og atter Tusinde til forsøgt
 Fædrelandskiærlighed, til forstærket Mod og Kiæf-
 hed i Farens og Kampens Time; at fatte en
 Tanke som den, og udføre den som han, uagtet
 alle stæve Domme, see det er mere end Sølv og
 Guld, og det gjorde Hansen. Men Hver-
 dagsmennesket glæder sig ikke ved Talentets Over-
 vægt, og Rid og Spot og Skuldertræk følger
 ofte den uvante Daad. I Septbr. Maaned
 1807 holdt han Fyen rundt, hvor Krigere
 laae, den Tale, der syntes Mange en Daar-
 lighed, og den skarpe Kritik ufristelig. Det
 Sted, hvorimod der især fores Anke, lyder om-
 trent saa: Man skulde staae saaledes, at end ikke
 Een undkom — saa at Fienderne ikke fik mere af
 Danmark end den Jord, der behøvedes for at
 jorde deres Legemer; at man skulde i Tiden op-
 reise Gjerder af de Slagnes Knogler til Minde
 om den mod et fredeligt og trofast Folk forøvede
 Udaad. „Jeg for min Deel seer i Mit dette kun

en stærk Hyperbol, der dog vel i det mindste er tilgiveligt i en Tale, hvis Formaal var at skildre den forsvævede Vold og opflamme til Enthusi- asme. Man siger vel: sligt er ukristeligt! Men havde han da et kristeligt Emne at male? Er Krigen, Jordens værste Plage — er den da kris- stelig? Hvad? om een Fredens Vand indgav alle Jordens Kæmpende, istedet for at udbrede Død og Jammer, da at række hinanden Broders haand, hvor afmægtig blev da ikke den blindesygge og blodtørstige Statskløgskab? Men saa længe vi ei kunne stole paa Under i den menneskelige Villie; saa længe Eed og Pligt forbinder alle Statens Borgere til at ofre Liv og Blod, naar Faren eller Fyrsten kalder, kan jeg for min Deel ikke indsee, hvorledes en Tale til Krigere, under daværende Omstændigheder, i hvilke der ikke kunde feires uden Blodsudgydelse, skal være kristelig eller i Christi Vand — hvis Evangelium var Fred og Kiærlig- hed. Dog — en ærbørdig og senere udvidet Or- dens Balsprog „Gud og Kongen“ det har vel ogsaa siden bar paa sit Bryst — det bar han forud i sit Hjerte.

Ja dette Hjerte slog smt for den Forlattede og Faderløse; det klædte den Nøgne, det mæt- tede, og det daglig — den Hungrte. I Hytte som i Borg var det Broderen kjær. Ja i Hytten

boer dog 'mangt et ædelt Hjerter, og dens Beboer
 vder skundom større Christendaað end Palladsfets
 rige Herre. Friheden lindrer dog Armod's tunge
 Raar, og Haabet om en bedre Fremtid forlader
 dog Mennesket sidst. Vel hører der Nød til at
 see saa megen Nød, der trykker den lidende Men-
 neskehed; vel hører der Hjerter til at skue saa mes-
 gen Kummer, at høre saa mange Sukke, at see
 saa mange Saarer, uden at kunne give Andet
 end — Trøst; men borgerlig Foragt hviler dog ei
 paa den uforstyblte Armod; det er altsaa lettere
 at hade Samqvem med denne; en større Overvins-
 delse høre der til at aabne Fængslets Dørre, for
 at give den Fangne, der tabte Borgerens Frihed,
 Landens og Villiens Frihed igjen. Han troede
 ei alt Godt udryddet, fordi Statens Sikkerhed
 fordrer, og Lovens Hellighed vil have Forbryderen
 afftraffet. Han folte, at slet Opdragelse, forsomt
 Underviisning, giftig Tale ofte smedde de Lænker,
 den Ulykkelige bar, og derfor var han ei blandt
 dem, der kaste den første Steen: nei — hans
 Hjerter var blødt, da jeg har selv seet disse Mennes-
 sker, paa hvis Religiøstret han arbejdede — med
 Saarer vøde den Haand, hans Hjerter skaanende
 rakte dem. Jeg siger derfor end stærkere end
 før: I Fængsel som i Borg var ham Broderen
 kjær — Hans Hjerter var Venstabs og Kjærlig:

hed's hellige Tempel. Seer Medborgere! dette var hans Arbeide. Han byggede med Bidsdom, derfor fik hans Arbeide Skønhed og Styrke, og med disse gif han sit herligere Lys imøde.

Hvis Raynalds Definition paa Vren er rigtig, naar han siger: „Den sande Vren er en Kælelse, der ikke allene opløfter os i vore egne, men forsøger vor Betydning i alle Oplystes Pine. Dens Idee er uadskillelig bunden til de Begreber, vi gjøre os om en overvunden stor Nøie, om stor Gavn, stiftet for det Hele eller for Fædrelandet“ saa har den Hengangne tilkæmpet sig denne; saa kan jeg med Sandhed sige: Fædrelandet og Kongen har da tabt en troe Mand og Borger; Vort Samsfund en høistædel Arbeider — og jeg — dog jeg tier. Vor Sorg er billig; thi vort Tab er stort. Men aldrig ville vi glemme, det stunder med os alle ad Midnat; vel os da, hvis vort Eftermæle med Sandhed kan vorde som hans: Han levede — virkede og døde som Christen! Jeg vil slutte min Tale med Tacitus *: „Dersom der er noget Sted for de Frommes Aander, dersom de Vise have Ret, at store Sjæle ikke udslukkes tilligemed Legemerne; saa hvil sødt, og kald os fra skrøbelig Længsel og quindagrig Kløften til at beskue dine Dyder — hvilke det ikke er Ret at jam-

* Agric. 46 Cap. Prof. J. Badens Overs.

tes over og beklage. Det er den sande Ære, det er den Kiærlighed, som de fortroligste Venner skyldte dig. Ikke at jeg forkaster Billeder af Marmor eller Ery. Men Personens Afbildninger ere, ligesom Personen selv — stræbelige og forgængelige, Sjælens Afbildning er evig: den kan man træffe og udtrykke, ikke ved Kunst i en fremmed Materie, men ved sine egne Sæder."

Min Tales Mangler føler jeg. Jeg har villet, hvad jeg kunde og burde tale til den Forklaredes Forherligelse; men større skyldte denne sees, og i et herligere Lys, hvis det ei kunde siges: det var hans Ven og ikke hans Fiende — som holdt det.

